

УДК 172:504.61:355.01+332.142.6](477:061.1ЄС)
DOI: <https://doi.org/10.17721/2523-4064.2025/12-10/23>

Оксана ГУЦАЛЕНКО, студ.
ORCID ID: 0009-0006-2675-3985
e-mail: gutsalenko.oksana@knu.ua
Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Київ, Україна

Галина ПОДОЛЯН, канд. філос. наук, доц.
ORCID ID: 0000-0002-5377-5366
e-mail: g.podolyan473@gmail.com
Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Київ, Україна

ЕКОЛОГІЧНІ, СОЦІАЛЬНІ ТА УПРАВЛІНСЬКІ СТАНДАРТИ (ESG) У ПОШУКАХ НОВОЇ ПАРАДИГМИ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ

Вступ. Наголошено, що кантове запитання "що я повинен робити?" в добу глобальних криз вимагає розширення до "що ми повинні робити?". Антропоцентрична модель ставлення до світу, зосереджена на людині як мірилі всього, виявляє свої межі перед екологічними й соціальними викликами. Сучасні трансформації корпоративної відповідальності показують процеси переходу до спільної відповідальності, що втілюється через Environmental, Social, Governance (ESG). На відміну від добровільної корпоративної соціальної відповідальності (КСВ), ESG запроваджує обов'язкові механізми мінімізації впливу бізнесу на довкілля. Україна інтегрується в ЄС, що посилює потребу орієнтації на етичні стандарти економіки.

Мета дослідження: осмислити потенційну природу можливостей ESG як сучасної альтернативи класичній корпоративній соціальній відповідальності, що включає новий рівень взаємодії екологічних, соціальних і управлінських чинників корпоративної діяльності.

Методи. Використано герменевтичний та історичний методи дослідження, що дозволяє простежити еволюцію ідей ESG. Ключовим емпіричним елементом стало кейс-стаді української агрокомпанії Kernel, яке дозволило на основі ESG-звітності, публічних комунікацій та участі компанії в COP29 методом аналізу продемонструвати реалізацію сучасних ціннісних настанов щодо принципів відповідальності у практичному корпоративному контексті.

Результати. Показано, що ESG є не лише інструментом корпоративного регулювання, а може стати і прикладом формування нових ціннісних орієнтирів, що відповідають назрілим потребам усвідомлення вищого ступеня відповідальності, зокрема й у економічній діяльності. Акцентовано, що розширення відповідальності щодо екосистем та майбутніх поколінь потребує врахування значущості не тільки моральних візирів, але й нормативних стандартів у взаємодії людини з природою. Обґрунтовано, що в контексті викликів війни в Україні ESG набуває додаткового значення як інструмент екологічного та економічного відновлення. Кейс Kernel продемонстрував, як ESG-принципи можуть не лише задекларовано фігурувати в політиці компанії, а й системно реалізовуватися у практичних управлінських рішеннях, поєднуючи економічну ефективність із цінностями сталого розвитку.

Висновки. Установлено, що впровадження ESG сприяє переходу від класичної парадигми антропоцентризму до пошуку нових підходів розуміння і реалізації принципів відповідальності, де природа визнається суб'єктом із власною самоцінністю. ESG – це: 1) відповідь на екологічну кризу; 2) потенційно продуктивна модифікація відповідальності; 3) важливий елемент інструментарію євроінтеграції; 4) регулятор "розумного самообмеження". Водночас доведено, що подальші дослідження необхідні для аналізу викликів, зокрема ризиків greenwashing, відсутності уніфікованих стандартів та потенційного перетворення ESG на формальний механізм без реального впливу на стійке майбутнє.

Ключові слова: КСВ, ESG, відповідальність, екологічна криза, екологічна етика, сталий розвиток, євроінтеграція.

"Кантове запитання "що я повинен робити?" потребує свого доповнення запитанням "що ми повинні робити?" (Єрмоленко, 2010, с. 170)

Вступ

Сучасний світ стикається з множинними кризами, які є наслідком антропоцентричної моделі розвитку. Війни, надспоживання ресурсів, економічна нерівність та короткострокові геополітичні рішення спрямовані на швидкий прибуток, ігнорування довгострокових наслідків для довкілля та суспільства, призводять до глобальної нестабільності та загрожують основам сталого розвитку. Усе це у значній мірі спричинене усталеним домінуванням людиноцентричного підходу, що впливає на формування не лише економічної діяльності, а й морально-світоглядних орієнтирів. Одним із найгостріших виявів цієї кризи є зміни клімату: попри міжнародні зусилля накопичені викиди парникових газів, спричинені споживачами процесами, вже призвели до того, що у 2024 році середня глобальна температура вперше перевищила поріг у 1,5°C порівняно з доіндустріальним періодом (МГЕЗК). Міжурядова група експертів зі зміни клімату (МГЕЗК, англ. IPCC), створена у 1988 році спільно з Програмою ООН з довкілля, у Паризькій угоді 2015 року визначила ціль обмежити потепління до 2°C, а бажано – до 1,5°C. Проте у 2024 році середньорічна температура

тимчасово перевищила цей поріг, що підкреслює невідворотність кліматичних змін. Пришвидшене зростання температури з початку індустріальної революції стало поштовхом для глибоких кліматичних досліджень, що тривають з ХХ століття (Climate Change 2021, 2023). Це, у свою чергу, посилює серію незворотних екологічних криз, що стають не лише кліматичним викликом, а й загрозою для соціальної стабільності та економічного розвитку. У відповідь на ці загрози ще з початку 2000-х років міжнародні організації, науковці, активісти та фінансові інституції почали формувати регуляторні механізми, які могли б обмежити людську експансію на природу. Одним із практичних інструментів як можливих засобів долання недоліків антропоцентричного підходу можна вважати наростання значущості відповідального регулювання, що виявляється через формування сталої інтеграції екологічних, соціальних та управлінських стандартів (Environmental, Social, Governance, ESG) у корпоративному управлінні. На відміну від добровільної корпоративної соціальної відповідальності (КСВ), яка сформувалася і була прийнята західними корпоративними структурами наприкінці ХХ ст., сучасні ESG-стандарти поступово

зобов'язують великі компанії розкривати інформацію про нефінансову діяльність та її вплив на довкілля, формуючи прозорість, підзвітність та зміцнення довіри з боку клієнтів, партнерів, акціонерів тощо. Такі зміни показують появу відповідальності нового рівня, що містить не тільки економічні, правові чи філантропічні елементи, але й соціально значущі цінності, що відповідають сучасним потребам і викликам не тільки ведення бізнесової діяльності, але й соціальним запитам. Попри важливість запровадження ESG принципів у діяльності сучасних корпорацій варто зважати й на те, що вони можуть залишитися формальними механізмами, якщо в них не закладено ціннісно-смыслову основи. Це може створювати ризики проявів *greenwashing*, коли компанії лише номінально впроваджують екологічні, соціальні та управлінські дії, не здійснюючи реальних змін. *Greenwashing* (зелене замилування) – коли компанії перебільшують свої екологічні досягнення або вводять в оману щодо реального впливу на довкілля. *Greenwashing* не лише підриває довіру до окремих брендів, але й шкодить загальній репутації бізнесу (Циганок, 2025).

Мета дослідження – осмислити потенційну природу можливостей ESG як сучасної альтернативи класичної корпоративної соціальної відповідальності, що включає новий рівень взаємодії екологічних, соціальних і управлінських чинників корпоративної діяльності. Особливу увагу приділено екологічному аспекту, нагальність уваги до якого стверджується завдяки зверненню до можливостей соціально-філософського й філософсько-етичного аналізу. Це дозволяє актуалізувати значущість ціннісно-світоглядних принципів ставлення до всього живого, важливою частиною якого виступає й природа як основний об'єкт докладання зусиль і досягнень людської діяльності, зокрема й економічної.

Для реалізації мети цього дослідження було окреслено такі основні завдання:

- означити та проаналізувати основоположні поняття, що становлять концептуальний фундамент дослідження: "сталий розвиток", "стійкість", "екологічна криза", "екологічна етика", "КСВ", "ESG" тощо;
- розглянути чинники екологічної кризи, які загострюють екзистенційні проблеми існування людини у світі;
- проаналізувати основні відмінності ESG від КСВ, переваги та обмеження ESG як інструменту екологічної відповідальності, зокрема його потенціал до трансформації антропоцентричної парадигми.

Джерельною базою дослідження слугували, зокрема, праці К.-О. Апеля, В. Гюсле, Г. Йонаса, О. Леопольда, К. М. Маєр-Абіха, а також українських науковців – Т. Гардашук, А. Єрмоленка, М. Кисельова та В. Табачковського, які було використано для реконструкції еволюції ідей екологічної відповідальності. ESG як практична методика розглядається як відповідна за своїми настановами до філософсько-етичної концепції, розвинутої Анатолієм Єрмоленком на основі ідей К.-О. Апеля, Г. Йонаса та інших мислителів. Її ціннісно-світоглядні основи можуть визнаватися як співмірні ідеям дискурсивної етики Апеля. Для аналізу ключових понять та порівняння було використано також сучасні джерела – зокрема доповідь Римського клубу, аналітичні матеріали української компанії DiXi Group, а також рекомендації ESG Liga, ініційованої Асоціацією професіоналів довкілля (Professional Association of Environmentalists of the World, PAEW). А річний звіт Kernel продемонстрував можливість ESG-орієнтирів бути не лише формально зафіксованими, а й змістовно реалізованими в корпоративній стратегії,

що поєднує прозорість, сталий розвиток і соціальну солідарність в умовах глибокої кризи.

Методи

Дослідження проведено із застосуванням загальнонаукових методів: герменевтики, що дозволяє аналізувати інтерпретації етичних концепцій відповідальності та їх зв'язок із ESG і сталим розвитком у контексті сучасного філософсько-етичного дискурсу. Історичний метод дає можливість простежити хронологію розвитку ключових подій і понять, що стали підґрунтям формування ESG. Порівняльний метод застосовано для зіставлення теоретичних ідей науковців, які досліджували питання екологічної етики та соціальної відповідальності із практичними аспектами ESG. Міждисциплінарний підхід дозволив використовувати можливості філософсько-етичного та соціально-філософського аналізу для глибшого осмислення та синтезу тематики, оскільки дослідження має комплексний характер і охоплює соціально-економічні, екологічні ціннісно-світоглядні аспекти природи корпоративної соціальної відповідальності (КСВ) та її новітньої модифікації – ESG.

Окремим емпіричним компонентом дослідження стало кейс-стаді української агропромислової компанії Kernel, що дало змогу перевірити гіпотезу про можливість розгляду ESG як прикладу сучасного розуміння відповідальності в корпоративній діяльності. Аналіз здійснювався з використанням методу аналізу звітної документації (зокрема ESG-звіту за 2024 рік), матеріалів із відкритих джерел (виступ компанії на COP29, інформація з офіційних комунікацій та соціальних мереж).

Результати

Дослідження показало, що глибоке розуміння системних змін та екологічної трансформації потребує чіткого визначення деяких ключових понять і концепцій із досить різних дисциплін. Аналіз новітньої природи і відповідної термінології ESG та пов'язаних із ним понять демонструє, що їх інтеграція у глобальну економіку можлива завдяки послідовному розвитку екологічної освіти і свідомості індивідів і спільнот, міжнародних ініціатив, паралельно з трансформацією ціннісно-світоглядних орієнтирів, що відповідають настановам "етики відповідальності" в контексті сучасних трансформацій антропоцентризму та екологічної етики.

"Нам потрібна загроза образові людини, аби ми, жахаючись цього, пізнали істинний образ людини" (Йонас, 1979/2001, с. 50). За останні кілька десятиліть технологічний розвиток, видобуток природних ресурсів, війни та антропогенна експансія на природу набули надзвичайних масштабів. У цих умовах питання відповідальності набуває нової актуальності. Етичні дискусії про наслідки людської діяльності поступово загострювалися ще з другої половини XIX століття, а після Першої світової війни проблема відповідальності стала центральною в етичних дебатах. Макс Вебер, критикуючи кантову "етику переконань", запропонував "етику відповідальності", яка, на відміну від кантівської, акцентує увагу не лише на моральних принципах, а й на їх реальних наслідках (Єрмоленко, 2010, с. 133). Таким чином, універсальний імператив Канта акцентує увагу передусім на внутрішніх переконаннях, що, на думку Вебера, є недостатнім, оскільки не враховує всеохопний вплив моральних рішень на суспільство, природу та їхнє спільне майбутнє.

Ця критика відкриває ширший простір для роздумів про необхідність системного підходу до етичних та соціальних питань. Адже моральна відповідальність не обмежується лише індивідуальними мотивами, а включає

потребу усвідомлення взаємозв'язку між людиною, суспільством і довкіллям. Саме це усвідомлення стало ключовим етапом у розвитку науки та філософії. Одним із прикладів такого підходу є поняття голізму, що запропонував державний діяч Південної Африки та Британської Співдружності, воєначальник і філософ Ян Смутс (1870–1950). У своїй праці "Холізм та еволюція" він розглядав голізм як філософію цілісності, і це відіграло ключову роль у подальшому переосмисленні системного підходу в гуманітарних та природничих науках (Smuts, 1926, р. 88). Надалі ці ідеї набули поширення й стали основою для розроблювання філософських, фізичних, біологічних концепцій. Крім того, Смутс зробив значний внесок у розвиток міжнародного співробітництва, будучи одним із ініціаторів створення Ліги Націй (Smuts, 1926, р. 344), яка згодом стала передвісницею Організації Об'єднаних Націй.

Після Другої світової війни світ опинився у новій реальності страху перед ядерною катастрофою. Гонка озброєнь та геополітична нестабільність сформували запит на глобальні інституції та співпрацю. Екологічні виклики загострилися, що змусило людство переосмислити межі своєї відповідальності перед природою. Американський еколог, засновник концепції "етики Землі", Олдо Леопольд (1887–1948), наголошував: "Поняття про землю як про спільноту складає основу екології, але любов і повага до землі належать до етики. Те, що земля збагачує культуру, відомо здавна, але останнім часом цей факт часто відходить у забуття" (Leopold, 1949, р. 16). Він застерігав, що технологічний прогрес віддає людину від природи як фізично, так і емоційно. Внаслідок цього сучасна людина, опинившись у дикій природі, не лише втрачає здатність її розуміти, а й часто не може в ній вижити. Міхаель Клаус Маєр-Абіх, прибічник голізму в екологічній філософії, підкреслював, що людина є невід'ємною частиною природи – "наше буття тілесне". А отже, людина не просто належить до класу ссавців, а й свідчить про те, що "природа цілості стала в нас людиною" (Маєр-Абіх, 2004, с. 52). Це означає, що людина не є чимось відокремленим від природи – вона є природою, але водночас несе відповідальність за неї. Адже тільки через людину природа може усвідомлювати себе та говорити про свої потреби. Використовуючи технології, людина несвідомо стала порушувати цілісність, не враховувати життя інших істот. Відповідальність людини полягає не лише в раціональному використанні природних ресурсів, а й у їх збереженні. *Екологічна етика* стала відповіддю на ростучу екологічну кризу, спричинену людською діяльністю. Як зазначає український філософ М. Кисельов, "всі природні об'єкти мають власні потреби, і піклувальники (природоохоронники) мають їх захищати" (Кисельов та ін., 2015, с. 33). У цьому контексті етика відповідальності стає не просто екологічною етикою як набір правил чи обмежень, а моральною основою взаємодії людини з навколишнім світом та відповіддю на загрозу "образові людини". Попри загрозу ядерної зими, людство знову і знову знаходить сили звертатися до фундаментальних принципів цілісності, які лежать в основі не лише науки й філософії, а й міжнародної співпраці та пошуку сталого майбутнього.

У наступних, 1960–1970-х, роках екологічна криза стала предметом публічних обговорень, а перші акції протесту проти руйнівного впливу технологічного прогресу заклали основу для формального розвитку екологічної етики. Як наголошує Анатолій Єрмоленко, "загроза буттю – екологічна криза – це передусім криза, яка загрожує людині, суспільству, людству загалом, криза людського довкілля, а не природи як такої"

(Єрмоленко, 2010, с. 205). Фундаментальна проблема полягає у тому, що традиційний антропоцентричний світогляд розглядає природу лише як ресурс для людських потреб. Маєр-Абіх напочатку 90-х піддає критиці таке ставлення, наголошуючи: "Поняття *довкілля* хибне: увесь світ постає нашим довкіллям тільки як щось таке, що існує задля нас. Аби подолати цю хибу, яка досі визначає екологічну політику, цей світ треба розглядати й аналізувати як наш природний *спільносвіт*" (Маєр-Абіх, 2004, с. 13). Це усвідомлення є важливим кроком у переосмисленні морального ставлення не лише до людини, але й до природи, що сприяє розумінню потреби популяризації і впровадження у практичну діяльність ідей і цінностей екологічної етики.

Однією з подій, що стала прикладом такого усвідомлення на рівні визнання різними країнами необхідності добровільно взяти на себе відповідальність за вирішення складних питань, зокрема досягнення вуглецевої нейтральності, став Саміт Землі, що відбувся у 1992 році в Ріо-де-Жанейро (Конференція ООН з довкілля та розвитку, UNCED), під час якого було ухвалено Рамкову конвенцію ООН про зміну клімату (UNFCCC) (United Nations Framework Convention on Climate Change, 1992). У цьому документі наголошено на необхідності узгоджених дій, що враховують екологічні, соціальні та економічні аспекти, а також підкреслено роль науки та технологій у подоланні екологічних криз та переході до сталого розвитку (Гардашук, 2005, с. 57). Відтоді щорічні Конференції сторін (COP) стали ключовими зустрічами для реалізації кліматичної політики. COP (Conference of the Parties) – це Конференція сторін Рамкової конвенції ООН про зміну клімату. Україна, як і багато інших країн, бере в них участь від самого початку, попри всі виклики та суперечності, пов'язані з адаптацією до глобальних екологічних стандартів. Це свідчить про її залученість до світових зусиль у боротьбі зі зміною клімату, хоча процес екологічної трансформації залишається складним для всіх.

Для цього дослідження важливим є розмежування понять "екологічна криза" та "кліматична криза". У науковому дискурсі *екологічна криза* – це стан, за якого антропогенний вплив на екосистеми, що включають людське суспільство як їхню складову частину, досягає критичного рівня, створюючи загрозу незворотного руйнування середовища, необхідного для життя людини (Кисельов та ін., 2003, с. 96). Екологічна криза є комплексним явищем, що включає *зміну клімату*, втрату біорізноманіття, виснаження природних ресурсів, деградацію ґрунтів та забруднення довкілля тощо. У цьому контексті *кліматична криза* є одним із ключових чинників загальної екологічної кризи, що спричиняє тривалі зміни у глобальних кліматичних процесах. Зміни клімату завжди відбувалися природним шляхом, але у ХХ–ХХІ ст. головним складником цих змін стала антропогенна діяльність, зокрема надмірні викиди парникових газів. 1988 рік став поворотним моментом, коли було створено вже згадану Міжурядову групу експертів зі змін клімату (МГЕЗК). Вона об'єднала зусилля науковців у галузі кліматології, екології, економіки та політики, що дозволило науково обґрунтувати проблему кліматичної кризи та розробити стратегії її подолання. Попри загострення екологічних викликів, можна знайти й умовно корисний аспект. Українська кліматологиня та представниця України в МГЕЗК Світлана Краковська влучно підкреслює: "Те, що відбувається сьогодні в Україні, це щось на зразок щеплення для людства від кліматичних катастроф" (Сімонов, 2024). Зміни клімату, нестабільність економік, технологічні ризики тощо – усе це створює ще більшу глобальну

турбулентність. З одного боку, це робить нас вразливими, а з іншого – ми стаємо більш адаптивними та стійкими до викликів майбутнього.

Таким чином, екологічна та кліматична криза виходять за межі суто наукових проблем – вони є викликом для самого способу існування людства в біосфері. Ганс Йонас наголошує, що саме людина, на відміну від інших істот, "через знання і свободу волі" здатна діяти незалежно від природних обмежень, де існують "сліпа і залежна" сила, саме людина "стає незалежною від цілого і може стати щодо нього (цілого) і щодо себе згубним" (Йонас, 1979/2001, с. 195). Це підкреслює унікальну роль людини в історії життя на Землі: вона створює технології, що змінюють середовище настільки, що її власна екзистенція стає проблемою для неї самої і всього природного світу. Антропоцентрична модель, руйнуючи зв'язок людини зі спільносітвом, створює передумови для самознищення.

Як зазначав О. Леопольд, людство потребує "етичних гальм" (Leopold, 1949, р. 183) – діяльності відповідно до моральних принципів, які стримуватимуть нас від самознищення. Цими "етичними гальмами" є концепція сталого розвитку. Поняття "*сталуй розвиток*" (*sustainable development*) було сформульовано в доповіді Комісії Брундтланд (Міжнародна комісія з довкілля і розвитку), – це розвиток, який забезпечує задоволення потреб сучасного покоління, не ставлячи під загрозу здатність майбутніх поколінь задовольняти їхні потреби. Сталий розвиток – це концепція або парадигма, що з'явилася як відповідь на загострення глобальних екологічних, соціальних та економічних криз, спричинених індустріалізацією, швидким економічним зростанням та виснаженням природних ресурсів. Поеднуючи економічний, соціальний та екологічний виміри розвитку з урахуванням довгострокової стійкості, сталий розвиток пропонує альтернативну модель, що врівноважує потреби людства та екологічні обмеження, зменшуючи ризики екологічних та соціальних криз (Our common future ..., 1987). У 2015 році було ухвалено Декларацію ООН про 17 цілей сталого розвитку (Sustainable Development Goals, SDGs), яка визначила сучасні інструменти досягнення сталого розвитку. Фундаментальним етичним аспектом сталого розвитку можна вважати концепцію *співвідповідальності*, яку розробив Карл-Отто Апель у межах *дискурсивної етики* (Срмоленко, 1999, с. 419–421). Вона передбачає універсальну моральну відповідальність кожної людини та інституції за виявлення і розв'язання глобальних моральних проблем. У цій системі відповідальність розподіляється не лише між окремими індивідами, а й між державами, корпораціями та громадянським суспільством, що перетворює співвідповідальність на ключову категорію. Така відповідальність є неподільною – тут кожний учасник відповідає не лише за свою частину, а й за всю ситуацію загалом незалежно від рівня впливу.

Одним із перших практичних прикладів реалізації таких ціннісних настанов співвідповідальності можна вважати *корпоративну соціальну відповідальність (КСВ)*, яка має дуже багато варіантів розуміння й інтерпретації. Зокрема, автори підручника "Професійна та корпоративна етика" згадують визначення КСВ з Міжнародного стандарту ISO 26 000 "Керівництво з соціальної відповідальності" (2010 р.): "Відповідальність організації за вплив її рішень та дій на суспільство, навколишнє середовище шляхом прозорості та етичної поведінки, яка сприяє сталому розвитку, зокрема й здоров'ю й добробуту суспільства, враховує очікування зацікавлених сторін,

відповідає чинному законодавству та міжнародним нормам поведінки й інтегрована в діяльність організації і практикується у її відносинах" (Нападиста та ін., 2019, с. 146).

Війна в Україні стала каталізатором змін основ КСВ, акцентуючи на підтримці стійкості суспільства, допомозі армії, відновленні інфраструктури, захисті довкілля, боротьбі із корупцією та інвестуванні в людський капітал тощо. ESG (екологічні, соціальні та управлінські стандарти) є сучасною більш складною та трансформованою версією КСВ, яка набуває обов'язкового характеру. "В такі темні часи все більше бізнесів об'єднується, щоб не просто бути соціально відповідальними, – щоб допомагати "своїм" у біді. Війна не тільки не відсунула тему ESG на задній план, а навпаки – суттєво підштовхнула до обов'язкового врахування ESG міркувань у вирішенні чи не усіх питань діяльності кожного окремого та країн загалом" (Циганок, 2025). На відміну від КСВ, що ґрунтується переважно на добровільних ініціативах компаній та несистемних благодійних акціях, ESG інтегрує чіткі стратегічні нормативні межі та стандарти, які регулюють звітність і оцінювання компаній за критеріями сталого розвитку. Хоча є труднощі з уніфікацією цих стандартів, усі вони мають спільний фокус – сталий розвиток та усунення негативного впливу на реалізацію прав людини та природи. Основну різницю між КСВ та ESG демонструють такі приклади:

- Компанія, яка оцінює свій вуглецевий слід та розробляє план щодо його скорочення відповідно до міжнародних кліматичних зобов'язань, впроваджує ESG-підхід. Водочас компанія, що реалізує масштабну програму висаджування дерев, не враховуючи при цьому величезні викиди парникових газів або довгострокові екологічні ризики, залишається в межах КСВ.
- Компанія, що запровадила внутрішні політики боротьби з корупцією, забезпечила прозорість закупівель і дотримується принципів гендерної рівності на всіх рівнях управління, діє в межах ESG-стандартів. Якщо ж компанія організовує акцію на підтримку гендерної рівності, але не змінює свої корпоративні процеси, це залишається у площині КСВ (Циганок, 2025).

Таким чином, якщо узагальнити, КСВ – це добровільна концепція соціальної відповідальності бізнесу, що включає благодійність, екологічні ініціативи та соціальні проекти, які компанія впроваджує з власної ініціативи, без жорстких зобов'язань перед регуляторами. ESG – втілення "розумного самообмеження", що не лише регулює екологічні та соціальні аспекти діяльності бізнесу, а й встановлює обов'язкові конкретні вимоги до прозорості звітності, відповідальності та стійкості. ESG варто розглядати як сучасну модифікацію відповідальності діяльності, орієнтовану на запровадження нового рівня обов'язкової нормативності та механізм реалізації сталого розвитку в бізнесі, що відповідає ідеї універсальної моральної відповідальності, сформульованої Апелем у межах дискурсивної етики (Apel, 1987).

Також у процесі дослідження було виявлено важливість дефініції поняття "*стійкість*". Термін походить від латинського слова *resilire*, що означає "відскакувати" або "повертатися до первісної форми", підкреслюючи адаптивність і гнучкість екосистем, соціальних структур та економічних систем. Стокгольмський центр стійкості означає поняття "стійкості" як ключовий механізм підтримки та розвитку будь-якої системи (Lade, 2015). Сучасне розуміння стійкості розширюється завдяки шостому оцінному звіту МГЕЗК, де "*resilience*" трактується не лише як здатність підтримувати основні функції, ідентичність

і структуру, а й як спроможність до трансформації та в ідновлення екосистем та людських суспільств після екологічних криз (Climate Change 2021 ..., 2021). Стійкість важливо розглядати як один із ключових принципів сталого розвитку – напрям, що інтегрує потреби спільно-світу, забезпечуючи здатність протистояти, змінюватися та адаптуватися до соціальних, екологічних та кліматичних криз. Якщо в разі застосування ESG-стандартів сприймати стійкість лише як здатність "пережити кризу" без змін, то це може призвести до поверхневого підходу до сталого розвитку. Натомість, якщо стійкість розуміти як трансформацію з адаптацією, відновленням, – це відкриває шлях до більш глибоких і тривалих змін. Тому для України важливо впроваджувати стійкість не лише в економічному та корпоративному значенні, а й у соціальному та екологічному контекстах, особливо враховуючи виклики війни та кліматичних змін.

Власне, в часи війни в Україні природа знов стає безмовною учасницею, за яку ми, навчаючись стійкості, маємо нести співвідповідальність. Сучасна ситуація нагадує світ після Другої світової війни, от тільки "істинний образ людини" набуває нових рис через ще більшу турбулентність, що спровокована не тільки зміною клімату, але й глобалізацією, цифровими технологіями та інформаційними викликами війни.

У межах підготування України до євроінтеграції країна має можливість отримати десятки мільярдів євро грантів та кредитів у найближчі роки. Це фінансування пов'язане з реалізацією цілей Європейського зеленого курсу (ЄЗК, European Green Deal або Green Deal Ukraine – GDU), ініційованого Європейською комісією (вищий орган виконавчої влади ЄС на чолі з Урсулою фон дер Ляєн). Метою ЄЗК, який також включає процес "зеленого переходу", є досягнення вуглецевої нейтральності країнами ЄС до 2050 року через розвиток зеленої енергетики, економіки замкнутого циклу (циркулярна економіка, кругова економіка, або економіка замкнутого циклу) – це економічна модель, спрямована на мінімізацію відходів та раціональне використання ресурсів шляхом повторного використання та переробки матеріалів і продуктів (Вайцекер, & Війкман, 2019, с. 170.), збереження біорізноманіття, сталого сільського господарства, зеленого транспорту, декарбонізації тощо (Україна та Європейський зелений курс, 2023). Попри воєнні виклики Україна продовжує впроваджувати реформи відповідно до стандартів ЄЗК. Зокрема, триває реформування сектору відновлюваної енергетики, оновлення законодавства та впровадження механізмів фінансування декарбонізації. Водночас багато компаній і державних структур стикаються з труднощами в отриманні фінансування через незнання стандартів ESG. Адаже вимоги ЄС передбачають чітку відповідність екологічним стандартам, прозорість фінансової звітності та відповідальне корпоративне управління. Недостатня підготовка заявок, нестача кваліфікованих грантописців, незрозуміння певних принципів тощо стають бар'єрами для залучення коштів, що обмежує можливість України в повному використанні доступного фінансування (Аналіз ESG стандартів..., 2024). Серед ключових рушійних сил інтеграції сталих принципів як стратегічно важливих компонентів для реалізації ЄЗК, особливу роль відіграють міжнародні та національні організації. До них належать KPMG, PAEW, CSR Ukraine, ASDE, DiXi Group, Екодія, Український кліматичний офіс тощо, які опікуються підтримкою екологічних ініціатив, гармонізацією законодавства, освітою та залученням фінансування для зеленої трансформації. Від 2024 року цей процес підтримується й на інституційному

рівні завдяки створенню Офісу зеленого переходу за підтримки Великої Британії та в партнерстві з DiXi Group (Аналіз ESG стандартів..., 2024). Водночас інтеграція принципів сталого розвитку та ESG вимагає не лише інституційних рішень, а й глибокого переосмислення меж людської діяльності та відповідальності перед природою і суспільством. Це стосується не лише великого бізнесу, а й усіх стейкхолдерів економічного процесу. У глобальному контексті це означає наростання процесів від поширення знань про Цілі сталого розвитку (ЦСР, Sustainable Development Goals, SDGs) у школах і громадах до формування цінностей стратегічного, сталого мислення серед малого та середнього бізнесу (МСБ), які як частина цілісної економічної екосистеми відіграють ключову роль у ланцюгах постачання та сталих бізнес-моделей.

Якщо традиційна екологічна етика виходила з принципу гармонії між людиною та природою, то сучасні виклики змушують порушити питання про необхідність "розумного самообмеження". Славнозвісне питання Канта "Що я повинен робити?" має бути трансформоване на запитання "Що ми повинні робити?" (Єрмоленко, 2010, с. 169–170). Йонас, аналізуючи екологічні загрози, наголошував, що "відповідальність – це визнана обов'язком турбота за інше буття, яке через свою вразливість потребує опікування". Він розглядав приборкання людського поступу не як обмеження прогресу, а як "акт розумної обачності та сумлінності перед нашими нащадками" (Йонас, 1979/2001, с. 336–339). Подібної позиції дотримувався й український філософ Віталій Табачковський, який риторично запитував: "Чи не повинен я йти на розумні самообмеження?" (Табачковський, 2002, с. 116). Його концепція самообмеження не передбачає відмову від свободи, а навпаки – її дисципліну, що дозволяє формувати відповідальне співіснування людини з природою. Важливість такого підходу підкреслює і Єрмоленко, який зазначає, що екологічна етика виходить за межі антропоцентризму та включає етику відповідальності людей одне перед одним у контексті ставлення до природного світу, тим самим розширюючи її значення у соціальному вимірі (Єрмоленко, 2010, с. 177–180). Таким чином, постає питання – що всі зацікавлені сторони, від індивідів до держави, у межах екологічної етики відповідальності, мають робити?

Поєднання інституційних ініціатив, таких як Офіс зеленого переходу, із концепцією співвідповідального самообмеження та соціального виміру екологічної етики може стати основою для стійких трансформацій в Україні. Головна мета ESG стандартів – не обмеження науково-технічного прогресу, а формування орієнтацій і цінностей конкретних відповідальних дій у контексті ставлення до використання ресурсів, зменшення викидів CO₂, підвищення енергоефективності та забезпечення сталого розвитку шляхом гармонізації економічних, соціальних та екологічних інтересів (Аналіз ESG стандартів..., 2024). Це і є "акт розумної обачності та сумлінності перед нашими нащадками". Таким чином, ESG стає не лише регуляторним інструментом, а й частиною більш широкої практичної парадигми, орієнтованою на моральні цінності, що передбачає узгодження економічної діяльності із суспільними та екологічними потребами. Як показують сучасні виклики й глобальні проблеми, це все частіше потребує усвідомлення соціальної значущості вибору компаній, що стає необхідністю у світі, де екологічні та соціальні виклики дедалі гостріші. ESG – не просто основа для формування нових ідей, що відповідають цінностям дискурсивної етики, сприяє формуванню нової культури відповідальності, але й базується на консенсусі,

інституційній стійкості та необхідності враховувати довгострокові наслідки людської діяльності.

Кейс-стаді української агрокомпанії Kernel демонструє, як цінності сучасного відповідального ведення бізнесу можуть бути інтегрованими в бізнес-стратегію. Kernel перейшла від традиційних підходів КСВ до комплексної ESG-стратегії, що охоплює агроекологію, carbon farming, лісовідновлення, участь у COP29, соціальні програми підтримки в умовах війни, а також впровадження ISCC-сертифікації (International Sustainability and Carbon Certification) – міжнародного стандарту сталості для біомаси та агропродукції, який підтверджує прозорість і екологічність виробничих ланцюгів. Крім того, Kernel готується до звітності за CSRD (Corporate Sustainability Reporting Directive) – нової директиви ЄС, що зобов'язує великі компанії детально звітувати про вплив на довкілля, соціальну сферу та управління (ESG). Це свідчить про стратегічне прагнення компанії бути не лише економічно ефективною, а й екологічно та соціально відповідальною (Annual report..., 2024). Такі практики не лише відповідають регуляторним вимогам, а й відображають глибше ціннісне переосмислення ролі бізнесу в суспільстві, зокрема через прозору звітність, діалог із громадами та глобальну відповідальність. Компанія Kernel, діючи у сфері, що традиційно є джерелом екологічного навантаження (агросектор), демонструє здатність трансформувати економічні моделі в бік екологічної та соціальної відповідальності. Її підхід свідчить про перехід до більш ціннісно вмотивованого ведення бізнесу, у якому технології, управління та екологія взаємодіють у парадигмі стійкості. Kernel використовує ESG не як декларацію, а як реальний інструмент інтеграції бізнесу до ціннісних орієнтирів сучасної економічної діяльності. Це включає не лише відповідальність перед акціонерами чи споживачами, а й перед довкіллям, суспільством і майбутніми поколіннями. Таким чином, Kernel є взірцем того, як українські компанії можуть реалізувати ідею ESG як сучасну нормативну основу, орієнтовану на прийняття й впровадження нового рівня відповідальності – через конкретні практики, прозору комунікацію, активну участь у міжнародних ініціативах та підтримку спільнот у критичні моменти. Такий підхід підтверджує, що навіть у складних умовах війни бізнес може залишатися джерелом морального імпульсу, формуючи культуру відповідальності, стійкості та довіри.

Дискусія і висновки

Метою дослідження було осмислення потенційних можливостей ESG як сучасної альтернативи класичної корпоративної соціальної відповідальності, що актуалізує новий рівень взаємодії екологічних, соціальних і управлінських аспектів корпоративної діяльності. На основі кейс-стаді української агрокомпанії Kernel дослідження підтвердило, що ESG можна розглядати як приклад впровадження нового рівня обов'язкових нормативних стандартів корпоративної діяльності, яка виходить за межі класичного моделі антропоцентризму, інтегруючи принципи сталого розвитку, відповідальності та соціально-економічної трансформації. Новизна роботи – міждисциплінарний підхід, де засадничі принципи ESG розглядаються через призму соціально-філософського й філософсько-етичного аналізу. ESG як сучасна практична методика за своїми настановами відповідає ключовим ідеям, що презентовані у творчості українського філософа Анатолія Єрмоленка через звернення до творчості Г. Йонаса, Д. Бюлера, Ю. Габермаса тощо. З огляду на це, ESG постає не лише як регуляторний механізм, а як приклад появи нового рівня трансформаційних зрушень,

що орієнтовані на формування культури співвідповідальності в бізнесі, політиці та суспільстві загалом.

Філософське осмислення ESG демонструє його значення як інструменту формування екологічної відповідальності, особливо в контексті євроінтеграції та відновлення України. Сучасний світ змінюється під впливом усвідомлення людством власного впливу на довкілля та необхідності "розумного самообмеження" (Табачковський) як морального імперативу сталого розвитку. Виникає необхідність формування "етичних гальм" (Леопольд) у вигляді нормативних актів, що регулюють експансію науково-технічного поступу на природу та формують відповідальне ставлення до її ресурсів. Спочатку ці процеси розвивалися у межах корпоративної соціальної відповідальності (КСВ), а згодом трансформувалися у стандарти ESG, які набувають обов'язкового характеру та виконують функцію "акту розумної обачності" (Йонас) у відповідь на соціальні та екологічні кризи у "спільносвіті" (Маєр-Абіх). У цьому контексті екологічна етика, за Єрмоленком, є частиною практичної філософії природи, яка формується як прикладна дисципліна, що не лише виходить за межі антропоцентризму, а й спрямована на переосмислення відносин людини з довкіллям для подолання соціальних та екологічних криз, що мають комплексний характер, як було показано на конкретному прикладі діяльності української компанії.

Отже, ESG як нормативна модель сучасної корпоративної відповідальності передбачає залучення усіх суб'єктів – від індивідів до державних і наднаціональних інституцій – до вироблення спільних стратегій подолання глобальних викликів та криз. Це *ідеал*, якого неможливо досягти, але до якого *варто* прагнути. Він може слугувати орієнтиром і джерелом надії під час криз. Узагальнюючи, ESG це:

1. Механізм нормативного регулювання екологічної відповідальності, що забезпечує прозору звітність щодо впливу бізнесу на довкілля.

2. Перехід від світоглядно ціннісних орієнтирів класичного антропоцентризму до співвідповідальності – включає не лише права людини, а й самоцінність екосистем.

3. Євроінтеграційний механізм – інтеграція ESG у політику Європейського зеленого курсу.

4. Інструмент розумного самообмеження – баланс між економічним розвитком та екологічними викликами.

Попри потенціал ESG, його впровадження супроводжується певними викликами:

- greenwashing – компанії часто номінально інтегрують ESG – принципи без реальних змін;

- відсутність єдиних глобальних стандартів – різні підходи ускладнюють впровадження ефективних механізмів контролю;

- фокус на звітності, а не на реальній трансформації – ESG часто зосереджений на оцінюванні ризиків, що може зменшувати реальний вплив.

Результати аналізу кейс-стаді Kernel, засвідчують, що ESG може бути втіленням принципів відповідального бізнесу на рівні корпоративної стратегії. Такий приклад демонструє, як цінності співвідповідальності, у дусі Апеля, реалізуються через стратегічні рішення, комунікативну звітність і міжінституційну взаємодію.

Таким чином, дослідження показало, що ESG слід розглядати не просто як набір стандартів, а як цілісну систему нормативних стандартів відповідальності, у якій екологічні, соціальні та управлінські аспекти утворюють взаємозалежний простір рішень. Голістичний підхід дозволяє усвідомити, що ESG – це більше, ніж сума його

складників. Це потенційно успішний механізм гармонізації економічної діяльності, соціального розвитку та екологічної стійкості, що формує нові ціннісні орієнтири та регуляторну реальність для усіх стейкхолдерів, де відповідальність розподіляється між державними інституціями, бізнесом, освітніми установами та громадянським суспільством.

У світі, де екологічна криза, війна та боротьба за ресурси створюють безпрецедентні виклики, ESG відіграє критичну роль у формуванні адаптивних і стійких моделей розвитку. Принципи ESG орієнтовані на формування нового рівня відповідальності за взаємодію людини з природою. Водночас, попри значний потенціал ESG, його ефективність залежить від подальшого осмислення механізмів його імплементації та запобігання маніпулятивному використанню. ESG є одним із показових варіантів відповіді на етичне запитання: "Що ми повинні робити?". Подальше дослідження цієї теми може сприяти розроблянню механізмів подолання його слабких сторін, щоб забезпечити не лише формальне дотримання стандартів, а й справжню екологічну, соціальну та економічну відповідальність.

Внесок авторів: Галина Подолян – концептуалізація; методологія; аналіз джерел, підготування огляду літератури або теоретичних засад дослідження; Оксана Гуцаленко – збір емпіричних даних та їх валідація; емпіричне дослідження.

Список використаних джерел

- Аналіз ESG стандартів для українського бізнесу: Практичні рекомендації та інструменти.* (2024, 8 жовтня). Dixi Group. <https://dixigroup.org/analytic/analiz-esg-standartiv-dlya-ukrayinskogo-biznesu-praktychni-rekomendaciyi-ta-instrumenty>
- Вайцекер, Е. У. фон, & Війкман, А. (2019). *Come On! Капіталізм, недалекоглядність, населення і руйнування планети* (Ю. Сірош, В. Вовк, & В. Бутко, Ред.). Самміт-Книга.
- Гардашук, Т. В. (2005). *Концептуальні параметри екологізму*. ПАРАПАН.
- Гюсле, В. (2006). *Екологічні виміри глобалізації*. ПАРАПАН.
- Єрмоленко, А. (2022). Етика дискурсу Карла-Отто Апеля як "перша філософія" третьої парадигми. *Філософська думка*, 2, 23–38. <https://doi.org/10.15407/fd2022.02.023>
- Єрмоленко, А. М. (1999). *Комунікативна практична філософія: Частина 2. Вибрані тексти*. Лібра. https://chtyvo.org.ua/authors/Yermolenko_Anatolii/Komunikatyvna_praktychna_filosofia_ch2
- Єрмоленко, А. М. (2010). *Соціальна етика та екологія. Гідність людини – шанування природи*. Лібра.
- Йонас, Г. (2001). *Принцип відповідальності. У пошуках етики для технологічної цивілізації* (А. Єрмоленко, В. Єрмоленко, Пер.). Лібра. (Оригінальна праця опублікована 1979)
- Кисельов, М. М., Деркач, В. Л., Гардашук, Т. В., Толстоухов, А. В., & Канак, Ф. М. (2003). *Концептуальні виміри екологічної свідомості*. ПАРАПАН.
- Маєр-Абіх, К. М. (2004). *Повстання на захист природи. Від довкілля до спільносвіту* (А. Єрмоленко, Пер.). Лібра.
- Нападиста, В. Г., Шинкаренко, О. В., Рогожа, М. М., Рихліцька, О. Д., Подолян, Г. П., Маслікова, І. І., Баюра, Д. О., Погрибна, Н. В., & Єфіменко, В. В. (2019). *Професійна і корпоративна етика* (В. І. Панченко, Ред.). ВПЦ "Київський університет".
- Сімонов Д. (2024, 7 січня). *"Врятувати всіх вже не вдасться". Кліматологиня Світлана Краковська про проблеми клімату, війну та приклад, який Україна показує світу*. Українська правда. <https://www.pravda.com.ua/articles/2024/01/7/7436107/>
- Табачковський, В. (2002). *У пошуках невтраченого часу: Нариси про теорчу стадію українських філософів-шістдесятників*. ПАРАПАН.
- Україна та Європейський зелений курс.* (2023, 21 грудня). Dixi Group. <https://dixigroup.org/analytic/ukrayina-ta-yevropejskyj-zelenyj-kurs-richnyj-monitoringovyj-zvit-2023/>
- Циганок, Л. (2025, 17 лютого). *10 найпоширеніших помилок, які допускають в ESG-звітах та як їх уникнути*. Офіс сталих рішень. <https://ukraine-oss.com/10-najposhyrenishyh-pomylok-yaki-dopuskayut-v-esg-zvitah-environmental-social-governance-ta-yak-yih-unyknuty/>
- Annual report for the year ended 30 June 2024.* (2024). Kernel Holding S.A. https://www.kernel.ua/wp-content/uploads/2024/10/FY2024_Kernel_Annual_Report.pdf
- Apel, K.-O. (1987). The problem of a macroethic of responsibility to the future in the crisis of technological civilization. *Man and World*, 20(1), 3–40. <https://doi.org/10.1007/BF01248631>
- Climate Change 2021 – The Physical Science Basis.* (2021). Cambridge University Press. <https://doi.org/10.1017/9781009157896>
- Lade, S. (2015, February 19). *What's resilience?* [Video]. YouTube. https://www.youtube.com/watch?v=k_KQCqcb7EQ
- Leopold, A. (1949). *A sand county almanac: And sketches here and there*. Oxford University Press.
- Our common future. Report of the World commission on environment and development.* (1987). United Nations. <https://sustainabledevelopment.un.org/content/documents/5987our-common-future.pdf>
- Smuts, J. C. (1926). *Holism and Evolution*. The Macmillan Company.
- United Nations framework convention on climate change No. 30822 (1992, May 9). United Nations. https://treaties.un.org/doc/source/recenttexts/unfccc_eng.pdf
- References**
- Analysis of ESG standards for Ukrainian business: Practical recommendations and tools.* (2024, October 8). Dixi Group [in Ukrainian]. <https://dixigroup.org/analytic/analiz-esg-standartiv-dlya-ukrayinskogo-biznesu-praktychni-rekomendaciyi-ta-instrumenty>
- Annual report for the year ended 30 June 2024.* (2024). Kernel Holding S. A. https://www.kernel.ua/wp-content/uploads/2024/10/FY2024_Kernel_Annual_Report.pdf
- Apel, K.-O. (1987). The problem of a macroethic of responsibility to the future in the crisis of technological civilization. *Man and World*, 20(1), 3–40. <https://doi.org/10.1007/BF01248631>
- Climate Change 2021 – The Physical Science Basis.* (2023). Cambridge University Press. <https://doi.org/10.1017/9781009157896>
- Gardashuk, T. V. (2005). *Conceptual parameters of environmentalism*. PARAPAN [in Ukrainian].
- Höfle, V. (2006). *Ecological dimensions of globalization*. PARAPAN [in Ukrainian].
- Jonas, G. (2001). *The principle of responsibility. In search of ethics for technological civilization* (A. Yermolenko, V. Yermolenko, Trans.). Libra [in Ukrainian]. (Original work published 1979)
- Kiselyov, M. M., Derkach, V. L., Gardashuk, T. V., Tolstoukhov, A. V., & Kanak, F. M. (2003). *Conceptual dimensions of ecological consciousness*. PARAPAN [in Ukrainian].
- Lade, S. (2015, February 19). *What's resilience?* [Video]. YouTube. https://www.youtube.com/watch?v=k_KQCqcb7EQ
- Leopold, A. (1949). *A sand county almanac: And sketches here and there*. Oxford University Press.
- Mayer-Abikh, K. M. (2004). *Uprising in defense of nature. From environment to community* (A. Yermolenko, Trans.). Libra [in Ukrainian].
- Napadysta, V. G., Shynkarenko, O. V., Rogozha, M. M., Rykhlytska, O. D., Podolyan, G. P., Maslikova, I. I., Bayura, D. O., Pogribna, N. V., & Yefimenko, V. V. (2019). *Professional and corporate ethics* (V. I. Panchenko, Ed.). PPC "Kyiv University" [in Ukrainian].
- Our common future. Report of the World commission on environment and development.* (1987). United Nations. <https://sustainabledevelopment.un.org/content/documents/5987our-common-future.pdf>
- Simonov D. (2024, January 7). *"It will no longer be possible to save everyone." Climatologist Svitlana Krakowska on climate problems, war, and the example that Ukraine is setting for the world*. *Ukrainska Pravda* [in Ukrainian]. <https://www.pravda.com.ua/articles/2024/01/7/7436107/>
- Smuts, J. C. (1926). *Holism and Evolution*. The Macmillan Company.
- Tabachkovsky, V. (2002). *In Search of unlost time: Essays on the creative heritage of Ukrainian philosophers of the sixties*. PARAPAN [in Ukrainian].
- Tsyganok, L. (2025, February 17). *10 most common mistakes made in ESG reports and how to avoid them*. Office of Sustainable Solutions [in Ukrainian]. <https://ukraine-oss.com/10-najposhyrenishyh-pomylok-yaki-dopuskayut-v-esg-zvitah-environmental-social-governance-ta-yak-yih-unyknuty/>
- Ukraine and the European green deal.* (2023, December 21). Dixi Group [in Ukrainian]. <https://dixigroup.org/analytic/ukrayina-ta-yevropejskyj-zelenyj-kurs-richnyj-monitoringovyj-zvit-2023/>
- United Nations framework convention on climate change No. 30822 (1992, May 9). United Nations. https://treaties.un.org/doc/source/recenttexts/unfccc_eng.pdf
- Weizsäcker, E. W. von, & Wijkman, A. (2019). *Come On! Capitalism, short-sightedness, population and the destruction of the planet* (Yu. Sirosh, V. Vovk, & V. Butko, Eds.). Summit Book [in Ukrainian].
- Yermolenko, A. (2022). Karl-Otto Apel's discourse ethics as the "first philosophy" of the third paradigm. *Philosophical Thought*, 2, 23–38 [in Ukrainian]. <https://doi.org/10.15407/fd2022.02.023>
- Yermolenko, A. M. (1999). *Communicative practical philosophy: Part 2. Selected texts*. Libra [in Ukrainian]. https://chtyvo.org.ua/authors/Yermolenko_Anatolii/Komunikatyvna_praktychna_filosofia_ch2
- Yermolenko, A. M. (2010). *Social ethics and ecology. Human dignity – respect for nature*. Libra [in Ukrainian].

Отримано редакцією журналу / Received: 25.04.25
Прорецензовано / Revised: 12.05.25
Схвалено до друку / Accepted: 26.05.25

Oksana HUTSALENKO, Student
ORCID ID: 0009-0006-2675-3985
e-mail: gutsalenko.oksana@knu.ua
Taras Shevchenko National University of Kyiv, Kyiv, Ukraine

Galina PODOLIAN, PhD (Philos.), Assoc. Prof.
ORCID ID: 0000-0002-5377-5366
e-mail: g.podolyan473@gmail.com
Taras Shevchenko National University of Kyiv, Kyiv, Ukraine

ENVIRONMENTAL, SOCIAL, AND GOVERNANCE (ESG) STANDARDS IN SEARCH OF A NEW PARADIGM OF RESPONSIBILITY

Background. Kant's question "What should I do?" in the era of global crises requires an expansion to "What should we do?" Anthropocentric ethics, centered on humanity as the measure of all things, reveals its limitations in the face of environmental and social challenges. The response to these challenges lies in the transition to shared responsibility, embodied in Environmental, Social, and Governance (ESG) standards, referred to here as Environmental, Social, and Governance (ESU) standards. Unlike voluntary Corporate Social Responsibility (CSR), ESG introduces mandatory mechanisms to minimize business impact on the environment. As Ukraine integrates into the European Union, the need to align with ethical economic standards becomes increasingly significant.

The goal of the article is to examine the potential of ESG as a contemporary alternative to classical CSR, encompassing a new level of interaction between environmental, social, and governance factors in corporate practice.

Methods. The study is based on hermeneutic and historical methods, enabling the tracing of ESG's ideological evolution. A key empirical component is a case study of the Ukrainian agribusiness company Kernel. Using ESG reports, public communications, and the company's participation in COP29, the analysis demonstrates how modern value-based guidelines of responsibility are implemented in practical corporate contexts.

Results. The analysis shows that ESG is not merely a corporate regulatory tool but also a potential example of forming new value orientations in response to the growing need for a deeper sense of responsibility, including in economic activity. Expanding responsibility to include ecosystems and future generations requires not only ethical models but also normative standards in the interaction between humans and nature. In the context of the war in Ukraine, ESG takes on additional meaning as a tool for ecological and economic recovery. The Kernel case illustrates how ESG principles can move beyond formal declarations to be systematically realized through practical management decisions, integrating economic efficiency with the values of sustainable development.

Conclusions. The implementation of ESG facilitates a shift from the classical paradigm of anthropocentrism toward new approaches to responsibility in which nature is recognized as a subject with intrinsic value. ESG represents: 1) a potentially productive modification of responsibility; 2) an important element of the European integration framework, and 3) a regulator of "rational self-limitation." At the same time, further research is necessary to analyze challenges, particularly the risks of greenwashing, the absence of unified standards, and the potential transformation of ESG into a formal mechanism without real impact on a sustainable future.

Keywords: CSR, ESG, responsibility, environmental crisis, environmental ethics, sustainable development, European integration.

Автори заявляють про відсутність конфлікту інтересів. Спонсори не брали участі в розробленні дослідження; у зборі, аналізі чи інтерпретації даних; у написанні рукопису; в рішенні про публікацію результатів.

The authors declare no conflicts of interest. The funders had no role in the design of the study; in the collection, analyses or interpretation of data; in the writing of the manuscript; in the decision to publish the results.